

Information från Barnhälsovårdsenheten i
Stockholms läns landsting till vårdgivare på BVC

Förberedelse inför 5-års- vaccinationen: nytt material

För att bättre kunna förbereda femåringar inför vaccination på BVC har ett bildstöd tagits fram. Det har skapats efter önskemål från sjuksköterskor som deltagit i seminarier om stickrädsla.

Bildstödet består av tre foton som visar hur vaccinations-proceduren går till. Tanken är att sjuksköterskan visar bilderna för barnet samtidigt som hon berättar om vaccinationen. Sjuksköterskan ges då möjlighet att fånga upp eventuell oro hos barnet och barnet får tillfälle att ställa frågor.

Sju BHV-sjuksköterskor har utvärderat bildstödet. Bildstödet användes och utvärderades vid 41 besök och i 85 procent av fallen upplevdes det som användbart. Även föräldrarna fick svara på om de tyckte att bildstödet hjälpte barnet i förberedelsen. I 76 procent av fallen upplevde föräldrarna bilderna som hjälpsamma för barnet.

För att barnen ska vara förberedda redan innan de kommer till BVC finns också en bildkallelse, riktad till barnet, och en tillhörande skriven text, riktad till föräldern, som du kan skicka med när du kallar till 5-årsbesöket. På så sätt ges föräldrar och barn möjlighet att hemma i lugn och ro förbereda sig inför vaccinationen.

Bildstödet, bildkallelsen och föräldrainformationen finns att skriva ut på vårdgivarguiden <https://vardgivarguiden.se/behandlingsstod/bvc/regionala-riktlinjer/5-arsbesoket/>

/Anna Fröjlöng, vårdutvecklare

Jollerboll

Projektet ”Jollerboll,” som har pågått sedan hösten 2016, går in i sin slutfas nu under våren! De sista uppföljningarna av 3-åringar görs fram till april 2019 och sedan börjar den spännande analysfasen då utfall på jollerscreeningen vid 10 månader och utfall på språkscreening vid 3 år ska jämföras. Vi hoppas kunna återkomma med preliminära resultat senare under året.

Blanketter för alla barn som deltar i projektet samlas in nu och det pågår en hel del kontakt mellan projektet och de BVC:er som deltar. Tack för alla insatser! Brev kommer också att skickas ut till några BVC:er med information och en fråga om hjälp om barn som deltar i projektet och som har flyttat till området. Det är förstås jätteviktigt att vi får in information om så många av deltagarna som möjligt vid 3 år.

Vi är också stolta och glada att berätta att projektet fått etiskt tillstånd att göra en bortfallsstudie. Det är verkligen bra och kommer att möjliggöra att resultaten i projektet ”Jollerboll” blir mer tillförlitliga. Det innebär att föräldrar till barn som fått information om projektet men som valt att inte delta nu kommer att få en ny fråga. Denna gång om journaluppgifter om tal- och språkutveckling får ges till projektet ”Jollerboll.” Mer information om det kommer i ett särskilt brev till de BVC:er som blir berörda.

Projektlogoped i Stockholm är Marion Lieberman (marion.lieberman@ki.se).

Ansvariga för projektet är professor, leg. logoped Anette Lohmander, Karolinska Institutet, Stockholm och docent, leg. logoped Carmela Miniscalco, Göteborgs universitet.

/Marion Lieberman, projektlogoped

Reviderad EU-rapport om vaccinationer

I BVC-Nytt nr 3 2018 skrev vi om EU-rapporten ”State of vaccine confidence in the EU” som publicerades i oktober 2018. Rapporten reviderades därefter med avseende på frågor om förtroende för vaccinationer hos föräldrar i Sverige. Resultatet visade oväntat lågt förtroende vilket kunde bero på att frågorna var felaktigt formulerade. Den reviderade rapporten publicerades den i november 2018 och enligt denna svarade 87 procent av de tillfrågade svenskarna att mässlingsvaccinet är viktigt, jämfört med EU-genomsnittet på 83 procent. Nästan 80 procent av svenskarna i studien ansåg också att mässlingsvaccin är ett säkert vaccin, vilket är i linje med EU-genomsnittet.

Länk till den uppdaterade rapporten:
[State of Vaccine Confidence in the EU 2018](#)

/Johanna Rubin Barnhälsovårdsöverläkare

Grattis till Rinkeby hembesöksprogram som vann Stockholms stads förnyelsepris 2018

I november 2018 vann Rinkeby hembesöksprogram ”Rinkebymodellen, förebyggande föräldraskapsstöd Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning” Stockholms stads förnyelsepris. Priset delades ut vid en ceremoni i Stockholms stadshus. Motiveringen till priset lyder:

”Det här är ett mycket gott exempel på hur nytänkande och samarbete kan ge goda effekter! Utifrån ett behov av att hitta nya vägar för att nå sin målgrupp, har denna verksamhet i samarbete med landstinget utvecklat en modell som gett tydliga resultat. Arbetet har bidragit till att skapa trygghet i föräldrarollen för nyblivna föräldrar, ökat tilliten till myndigheter samt spridit kunskap om det svenska samhället. Flera stadsdelar och även andra kommuner har börjat arbeta enligt modellen. Arbetssättet går helt i linje med stadsdelsförvaltningens värdeord: öppenhet, tillit och nytänkande.” Priset är en statyett och 75 000 kronor.

/Karolina Lindström, barnhälsovårdsöverläkare

Kvinnlig könsstympning minskar i flera länder i Afrika

I en studie i ”British Medical Journal Global Health” som publicerades 2018 redovisas en nedgång i antalet könsstympade flickor i ett flertal länder. Prevalensen av kvinnlig könsstympning (Female Genital Mutilation, FGM) varierar stort mellan länder och regioner men en tydlig nedgång påvisas i studien under de tre senaste decennierna bland flickor i åldern 0–14 år. Minskningen är tydligast i östra, västra och norra Afrika. De östafrikanska länderna som är med i studien är bland annat Somalia, Etiopien och Eritrea. I västra Asien ses dock ingen minskning utan snarast en ökning, underlaget från Asien är dock litet och bara från två länder (Yemen och Irak).

[BBC reportage om FGM studie](#)
[Kandala 2018 British Medical Journal Global Health](#)

/Johanna Rubin Barnhälsovårdsöverläkare

State-of-the-art-konferens om föräldrastöd 0–2 år på BVC

Inom BHV nationellt pågår arbete för att samordna utvecklingsarbete och forskning. I december 2018 anordnades en konferens om föräldrastöd under barns första två år. En state-of-the-art-konferens innebär att forskningen inom ett visst område granskas och sammanställs för att sedan diskuteras med internationella vetenskapliga experter och företrädare för verksamheten. Efter konferensen publiceras en skrift där resultaten diskuteras i relation till vad som kan passa på BVC. Denna publiceras under 2019. För denna konferens granskades forskning kring barns anknytningsrelationer och föräldrars lyhördhet, interventioner för skrik/kolik och sömnproblem samt hembesöket som metod. Tre grupper med medlemmar ur landets BHV-enheter och forskare granskade tusentals vetenskapliga artiklar inom de olika områdena och presenterade sina viktigaste fynd.

Anknytning och lyhördhet

De metoder som har forskningsstöd för att främja trygg anknytning och lyhört föräldraskap och som kan passa på BVC riktar sig till familjer där det finns risk för sådana problem eller där problem redan uppstått. Metoderna bör främst användas av psykologer med särskild kunskap om utvecklingspsykologi. Vissa metoder kan dock användas också av andra yrkesgrupper med särskild träning. Metoder riktade till alla, så kallade universella metoder, där man som sjuksköterska kan identifiera eller behandla svårigheter identifierades inte i forskningsgenomgången. Att vi i Stockholms län har så låg tillgång till psykologer på BVC är förstås problematiskt i ljuset av detta fynd men kan användas som ett argument för vikten av att en sådan verksamhet inrättas.

Skrik/kolik

Metoder för skrik/kolik och sömnproblem var däremot utvecklade för att ges av sjuksköterskor eller läkare. Ungefär tjugo procent av alla familjer upplever sådana problem och de är den vanligaste orsaken till att man söker professionellt stöd. Eftersom skrik och kolik generellt sett lättar efter de

första 3–4 månaderna är fokus i interventionerna inte på att ”bota” barn som skriker mycket utan att underlätta deras första månader.

I aktuell forskning finns ett visst stöd för att i lämpliga fall prova *Lactobacillus reuteri* mot skrikighet hos spädbarn. Exakt hur råden om detta ska se ut på BVC återstår att formulera i Rikshandboken under den närmaste tiden. Simetikon (Minifom®) och akupunktur har inte visat effekt i studier. Dicykloverin har allvarliga biverkningar och ska därför inte ges.

Forskningsöversikten kommer fram till att det viktigaste vi kan göra på BVC är att stötta föräldrar till barn med kolik/som skriker mycket för att underlätta för dem att orka ta hand om sina skrikande barn.

Sömnproblem

Genomgången av studier om sömnmetoder visade stöd för att ge föräldrar kunskap om barns sömnmönster och att hjälpa dem att etablera trygga rutiner kring barnens sömn så som att ha förutsägbara och lugna kvällsrutiner, att låta barnet somna in själv, ”camping out” vilket innebär att man inte omedelbart tar upp barnet då det vaknar utan gradvis försöker få barnet att somna om själv med så lite uppmärksamhet och tröst som möjligt utan att barnet är förtvivlat.

Forskningsgenomgången visade att det var för tidigt att ge föräldrar information om goda sömnvanor under barnets första månader. Föräldrarna var mer mottagliga då de lärt känna sitt barn efter några månader. Man pekade också på att det saknas studier som inkluderar pappor och att kulturella perspektiv på sömn är viktiga att ta hänsyn till då man ger råd till föräldrar.

Hembesök

Studiegenomgången om hembesök till familjer med barn 0-2 år visade att hembesök är en utmärkt metod för att identifiera familjer i behov av utökad stöd. Riktade hembesök, d.v.s. hembesök till familjer med ökade risker för svårigheter i föräldraskapet eller för barns hälsa och utveckling,

visade sig ha goda effekter på föräldraförmåga i vissa studier men antalet hembesök och innehållet i dem skilde sig mellan studierna.

Forskningsöversikten varnar också för att implementera hembesöksprogram som utvärderats i andra länder eller med andra målgrupper eftersom deras framgång och genomförbarhet är beroende av det kulturella sammanhang och det samhälle där de erbjuds. Även här konstaterade man att studier där hembesöken riktar sig till pappor saknas. Likaså saknas studier av hembesök hos familjer som redan har ett barn sedan tidigare. De flesta hembesöksinterventioner har studerats med förstagångsföräldrar. Man påpekar också vikten av en teoretisk bas för hembesöken - vad man vill bidra med och med vilka utgångspunkter?

State-of-the-art-konferensen visade på vikten av att kombinera de kliniska och vetenskapliga perspektiven inom BHV. Under det kommande året kommer vi att diskutera hur resultaten kan användas för att ytterligare stärka föräldrastödet under barnens första år i livet.

/Malin Bergström, barnhälsovårdssykeolog

Januarihälsningar från Barnhälsovårdsenheten i SLL

